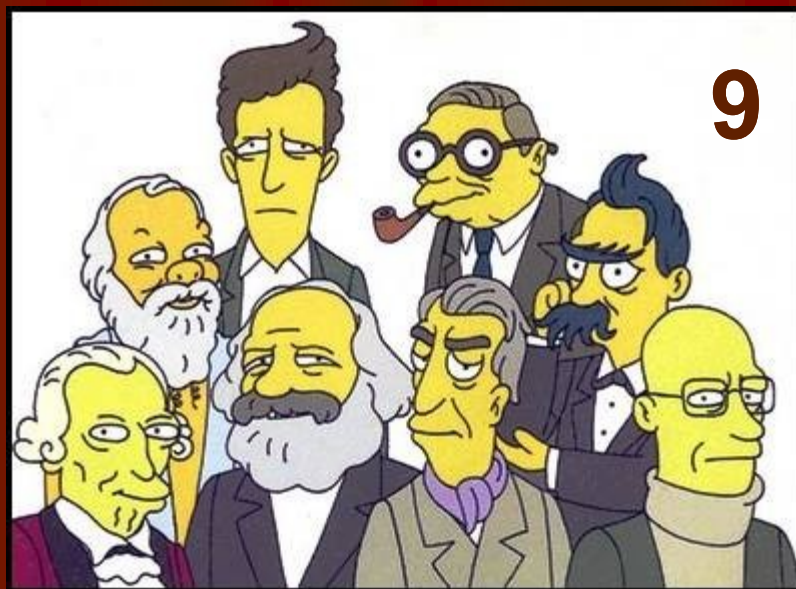
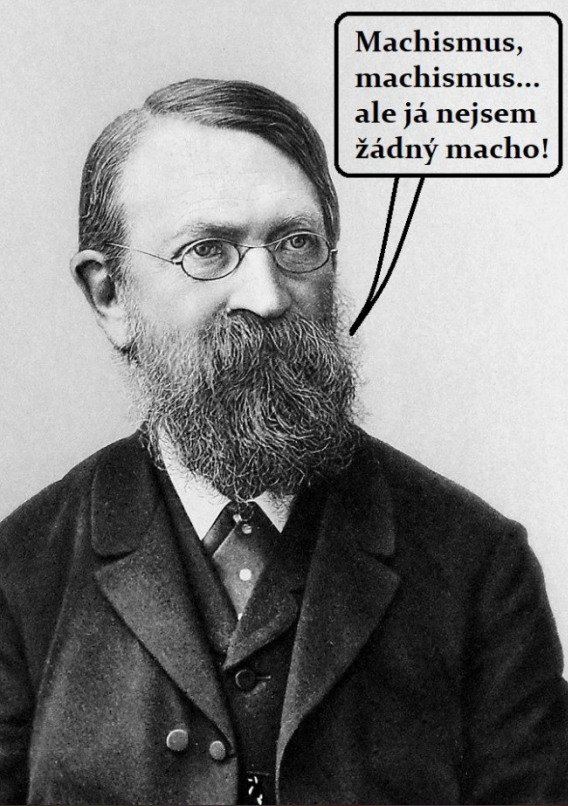


# Úvod do filozofie 2/Filozofie 2



**Novopozitivismus, fyzikalismus a Wittgenstein**



Machismus,  
machismus...  
ale já nejsem  
žádný macho!

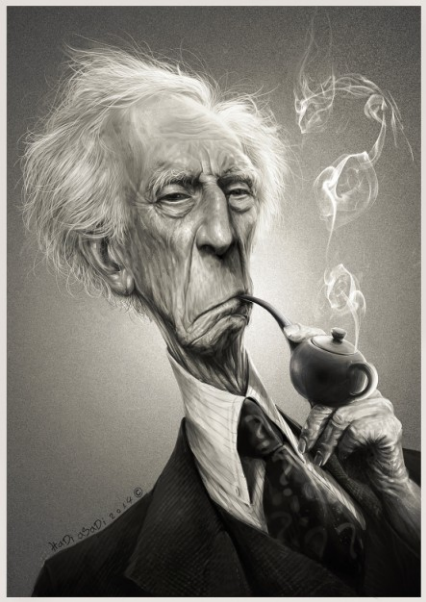
# Předehra: empiriokriticismus

## Ernst Mach (1838 – 1916)

- rakouský fyzik a filosof moravského původu, zakladatel empiriokriticismu (a také švýcarský filosof **Richard Avenarius (1843 – 1896)**);
- filosofie kritické zkušenosti.

### Hlavní myšlenky:

- cílem poznání nejsou fenomény (tj. to, co se nám jeví), ale vztahy mezi fenomény;
- odmítnutí vší metafyziky (to, co přesahuje empirickou evidenci);
- myšlenka jednotné vědy a ekonomie myšlení.



## Bertrand Russell (1872 – 1970)

- brit. filosof, logik, matematik (společně s **Alfredem Northem Whiteheadem** napsal 3sv. knihu *Principia mathematica*, 1910-13), pacifista a nositel *Nobelovy ceny za literaturu* za rok 1950;
- skepse k možnosti univerzálního poznání;
- přírodní vědy → vzor pro filosofii;
- filosofie může na problémy poukazovat, ale ne je řešit!
- představitel tzv. *logického atomismu* (v teorii poznání)
- poznání skutečnosti → poznání smyslových dat, navzájem spolu souvisí logicky (vliv platonismu) → nepříjemné ontolog. důsledky  
= neexistuje ani hmota, ani duch, ba dokonce ani Já - - existují jen smyslová data!
- náboženství (stejně jako pověry) je škodlivé, morálka by měla být založena na lásce a vědění (vědecké poznání)!

# Russellův paradox (1901)



- ukazuje, že *Cantorova intuitivní teorie množin* (naivní teorie množin) je vnitřně logicky sporná;
- její populární verze je známá také jako **Paradox holiče**:

*„Holič ze Sevilly holí právě ty ze sevillských mužů, kteří se neholí sami. Pokusíme-li se odpovědět na otázku, zda holič holí sám sebe, dostaneme se do bludného kruhu. Pokud se sám neholí, tak se musí holit, protože holí ty, co se sami neholí. A naopak holí-li se sám, tak se holit nemůže, protože holí jen ty, kteří se sami neholí.“*

# A SCI-ENCE PARADOX -WITH BERTRAND RUSSELL

**THE BARBER PARADOX:** A BARBER WHO LIVES IN A VILLAGE AND SHAVES *ALL* AND *ONLY* THOSE IN THE VILLAGE WHO DO NOT SHAVE THEMSELVES.

IF THE BARBER SHAVES HIMSELF, THEN HE DOES NOT SHAVE HIMSELF. IF HE DOES NOT SHAVE HIMSELF, THEN HE MUST SHAVE HIMSELF.

SO THEN WHO SHAVES THE BARBER?  
CAN YOU SOLVE IT?

YEAH, PARADOX CRUSHER **LESLIE** MUSCLES HIS WAY IN AND SHAVES THE BARBER FOR HIM!!!  
**BAM!**

**SOLVED**

...  
CAN'T BELIEVE I TURNED DOWN A PRINGLES COMMERCIAL FOR THIS.

# Ludwig Wittgenstein (1889 – 1951)

- rak. filosof, představitel analytické filosofie, filosofie jazyka, ovlivnil i logický pozitivismus;

## Hlavní dílo:

*Tractatus logico-philosophicus* (1918, vyšlo až v r. 1921, jediné dílo, které vyšlo za W. života);

*Filosofická zkoumání* (1953);

*Modrá a Hnědá kniha* (1958, výbor z jeho přednášek);

*O nevyhnutelnosti* (1969, práce z posledních let, z velké části odpověď na práci **G. E. Moora** *In Defense of Common Sense*).



# Wittgenstein I.

## *Traktát logicko-filosofický*

- 1 „Svět je všechno, co fakticky je.“
  - 1.1 „Svět je celkem faktů a nikoli věcí.“
2. „To, co fakticky je (fakt), je existence věcných stavů.“
3. „Logickým obrazem faktů je myšlenka.“
4. „Myšlenka je smysluplná věta.“



4.003 *„Většina vět a otázek, které byly napsány o filosofických věcech, není nepravdivá, nýbrž nesmyslná. Nemůžeme proto vůbec takové otázky zodpovědět, nýbrž jen prokázat jejich nesmyslnost.“*

4.0031 *„Celá filosofie je ‚kritikou jazyka‘.“*

5.6 *„Hranice mého jazyka znamenají hranice mého světa.“*

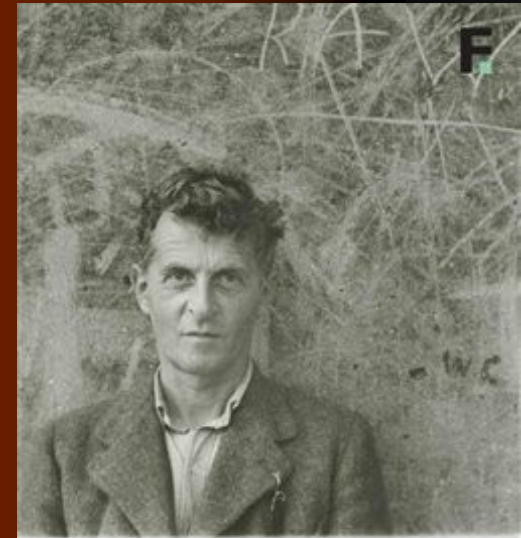
7. *„O čem nelze mluvit, o tom se musí mlčet.“*



## Wittgenstein II. – odmítavý postoj k I.

### *Filosofická zkoumání*

- zavrhuje jednoznačný vztah mezi světem a myšlenkami/věťami;
- slova a věty jsou nepřesná a vágní;
- význam slova se poznává v jeho používání (pragmatika jazyka), každá promluva sleduje nějaký cíl, nestačí tedy zkoumat jen její logickou stavbu;
- zavádí pojem **jazykové hry!**



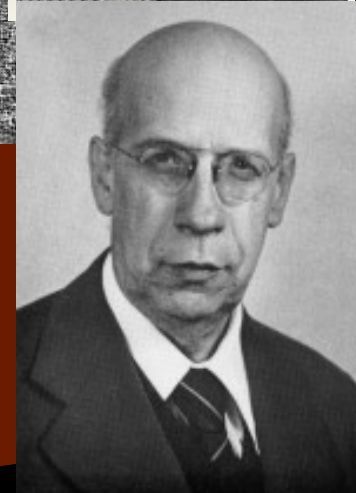
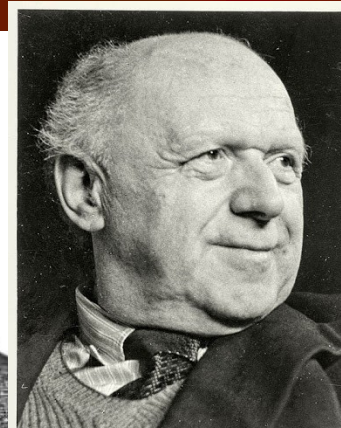
Ludwig Wittgenstein

## Vídeňský kruh (1929 – 1938)

- programový spis *Vědecké pojetí světa* (1929)
- představitelé: Moritz Schlick, Otto Neurath, Hans Reichenbach, Philipp Frank, Rudolf Carnap (filosofové a přírodní vědci) a na chvíli i mladý Ludwig Wittgenstein

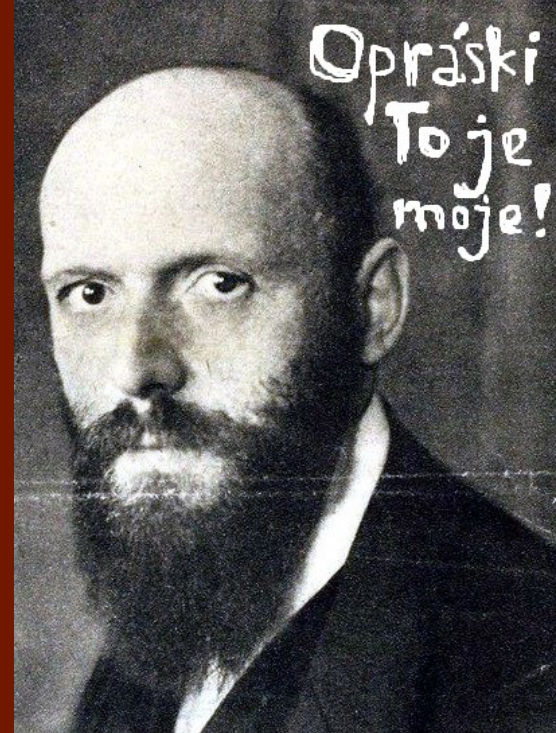
### Hlavní principy:

- fyzikalismus
- kumulativismus
- induktivismus
- verifikace
- logický empirismus
- odmítnutí metafyziky
- filosofie jako metodologie vědy



## Otto Neurath (1882 – 1945)

- rakouský filosof, sociolog a ekonom, jeden z vůdců *Vídeňského kroužku*;
- pracoval na programu tzv. *sjednocené vědy*;
- vědu považoval systém výroků a filosofii za metodu, která smysl těchto výroků analyzuje;
- snaha o vytvoření univerzálního jazyka, který by byl vhodný pro vědu i pro každodenní použití;
- tvůrce *isotypu* (ISOTYPE - **I**nternational **S**ystem of **T**ypographic **P**icture **E**ducation = Mezinárodní vzdělávání pomocí obrazů), tedy mezinárodního obrazového jazyka.





Central Powers  
Germany, Austria-Hungary, Bulgaria, Turkey

Otto Neurath



Allies  
USA, British Empire, France, Belgium,  
Italy, Serbia, Rumania, Russia, Japan a. s. o.

Great War 1914-18

Each figure 1 million soldiers  
(killed, wounded, others returning home)

ISOTYPE

# Rudolf Carnap (1891 – 1970)

- německý filosof, matematik a logik; působil ve Vídni, v Praze a v USA;
- co pro fyziku matematika, to pro filosofii logika → *analytická filosofie*;
- odmítnutí vší metafyziky (pseudoproblémy, problém komunikace);
- nový úkol pro filosofii → analýza výpovědí věd!
- výpovědi, které nelze převést do tzv. *protokolárních vět*, nelze verifikovat (intersubjektivně) a jsou tedy smysluprázdné či nesmyslné (např. „nic nicuje“, „světový duch“, ale i „bůh“)!)
- striktní rozlišení mezi poznáváním a prožíváním!

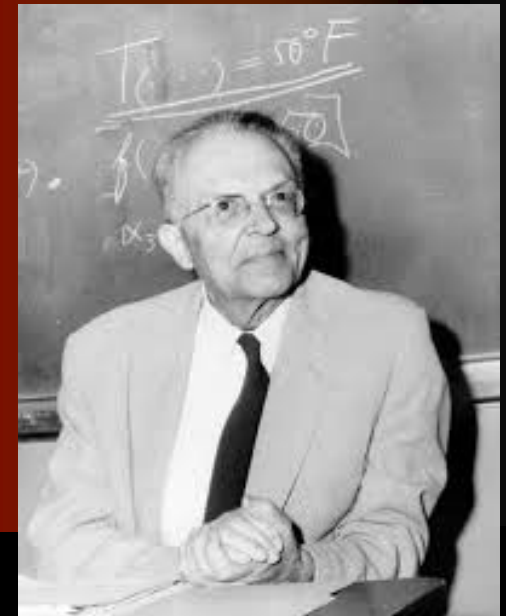
## Hlavní dílo:

*Pseudoproblémy ve filosofii* (1928)

*Logická výstavba světa* (1928)

*Logická syntax jazyka* (1934)

*Smysl a nutnost* (1947)



# Post-analytická filosofie

## Willard Van Orman Quine (1908 – 2000)

- amer. filosof a logik, představitel holismu a filosofického naturalismu;
- jeden z nevlivnějších filosof. 20. století (zejména v anglosaském světě)!

### Hlavní dílo:

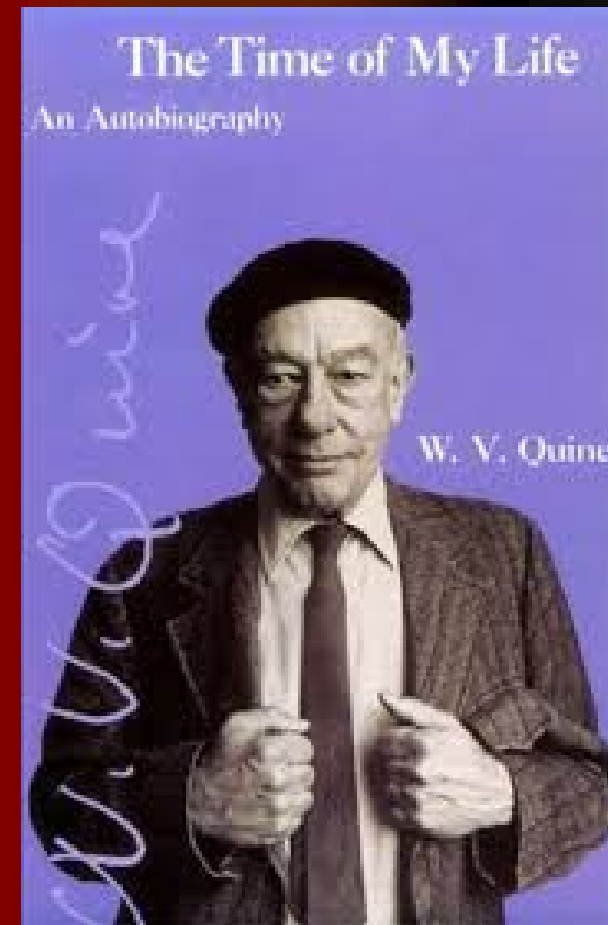
*Matematická logika* (1940)

*Dvě dogmata empirismu* (1953)

*Slovo a objekt* (1960)

*Hledání pravdy* (1990)

*Od stimulu k vědě* (1995)



- odmítnutí rozlišování mezi syntetickými a analytickými soudy;
- nemožnost překladu (a pochopení) jednotlivých vět vědy, vždy jde „jenom“ o interpretaci!

*„Jednotkou empirického významu je pro mě věda jakožto celek.“ – **konfirmační holismus***

- epistemologie je součástí psychologie, kt. je u něj přírodní vědou – nutnost smyslové evidence!
- filosofie má užívat výhradně metodologii přírodních věd!

# Donald Davidson (1917 – 2003)

- americký filosof (filosofie jazyka a postanalytická filosofie);
- **kauzální teorie jednání** → příčinou jednání je záměr, úmysl jednatelovo

## Výběr z díla:

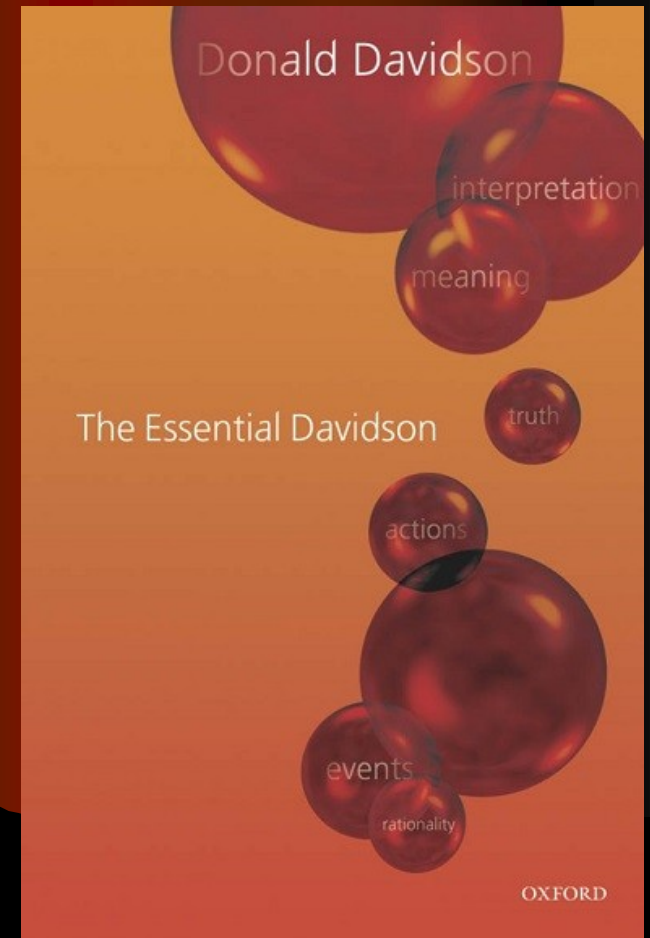
*Jednání, důvody, příčiny* (1963)

*Pravda a význam* (1967)

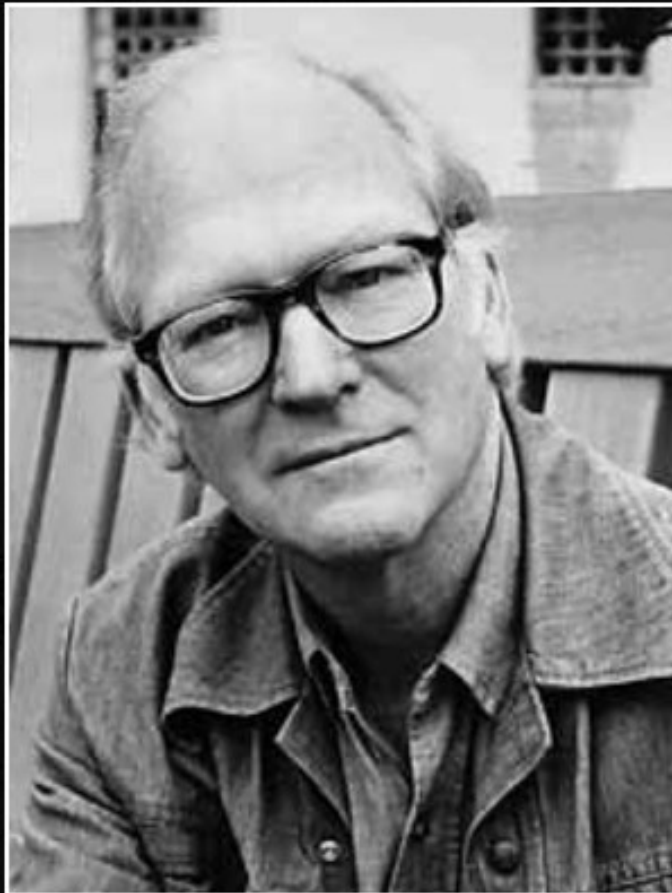
*Činnost, svoboda jednat* (1970)

*Eseje o jednání a událostech* (1980)

*Struktura a obsah pravdy* (1990)







Nothing in the world, no object or event, would be true or false if there were not thinking creatures.

— *Donald Davidson* —

AZ QUOTES